

Prikaz knjige

Prof. dr. sc. Ante Babića i prof. dr. sc. Mate Babića:

MEĐUNARODNA EKONOMIJA

Početkom 2008. godine, u izdanju tvrtke Sigma savjetovanja d. o. o., izašlo je sedmo izmijenjeno i dopunjeno izdanje udžbenika *Međunarodna ekonomija*. Udžbenik je mekoga uveza i sadrži 548 stranica. Autori su udžbenika prof. dr. sc. Ante Babić i prof. dr. sc. Mate Babić, a recenzenti su prof. dr. sc. Mato Grgić i prof. dr. sc. Mia Mikić.

Prof. dr. sc. Ante Babić profesor je Zagrebačke škole ekonomije i menadžmenta, doktorirao je na monetarnom pristupu bilanci plaćanja, a nakon toga završio je postdoktorsku specijalizaciju na sveučilištu Harvard.

Prof. dr. sc. Mate Babić ugledni je profesor Ekonomskoga fakulteta u Zagrebu čije su udžbenike koristili brojni naraštaji studenata ekonomije diljem zemlje, ali i izvan nje. U Republici Hrvatskoj zasigurno nema studenta ekonomije koji se nije susreo barem s jednim udžbenikom ovoga profesora.¹

Nedvojbeno, oba autora, sudeći prema broju objavljenih znanstvenih radova te bogatom praktičnom iskustvu, pripadaju skupini najkompetentnijih u zemlji za problematiku međunarodne ekonomije.

Udžbenik *Međunarodna ekonomija* sastoji se od triju temeljnih dijelova:

1. dio – Teorija vanjske trgovine
2. dio – Teorija vanjskotrgovinske politike
3. dio – Međunarodne financije.

Prvi dio udžbenika sadrži sedam poglavlja. U prvome poglavlju autori uvode čitatelja u međunarodnu ekonomiju kao znanstvenu disciplinu objašnjavajući razloge razmjene i specijalizacije, razlike između unutarnje i vanjske trgovine, sadržaj teorije međunarodne ekonomske razmjene te izvodeći mikroekonomski model vanjske trgovine. Drugo je poglavlje posvećeno povijesnom razvoju teorije vanjske trgovine počevši od merkantilizma, preko teorije apsolutnih prednosti Adama Smitha, do uvoda u teoriju komparativnih prednosti Davida Ricarda. Ricardova teorija komparativnih prednosti detaljno je prikazana u trećem poglavlju, i to u ozračju konstantnih, opadajućih te razmjerno rastućih prinosa. Nekoliko empirijskih istraživanja kojima se na temelju Ricardove teorije pokušavaju predvidjeti vanjskotrgovinski tijekovi također je ukratko opisano u ovome poglavlju. U četvrtome poglavlju predočena je Heckscher-Ohlinova teorija vanjske trgovine. Podrobno su opisane razlike

¹ Vrijedno je istaknuti da je prof. dr. sc. Mate Babić napisao, među inim, 15. izmijenjeno i dopunjeno izdanje udžbenika *Makroekonomija*, te 5. izmijenjeno i dopunjeno izdanje udžbenika *Mikroekonomska analiza*.

između ove teorije i Ricardove teorije komparativnih prednosti. Također je grafički dokazan teorem Rybczynskoga te Stolper-Samuelsonov teorem. Poglavlje završava empirijskim provjerama Heckscher-Ohlinove teorije s posebnim osvrtom na Leontijevljevu paradoksu. Novije teorije vanjske trgovine autori razjašnjavaju u petom poglavlju. Prikazane su Kraviova i Linderova teorija vanjske trgovine te teorija životnoga ciklusa proizvoda. Osim toga obrađeni su modeli vanjske trgovine u uvjetima ekonomije razmjera i nesavršene konkurencije te u uvjetima postojanja međunarodno nerazmjernih dobara. Na kraju poglavlja prikazan je gravitacijski model vanjske trgovine. U šestom poglavlju objašnjena je krivulja indiferencije prema potrošnji i krivulja transformacije, izvedena je krivulja indiferencije prema razmjeni, a potom i krivulja recipročne potražnje pomoću krivulje indiferencije prema razmjeni. O formiranju odnosa cijena u međunarodnoj razmjeni te o uvjetima razmjene (*Terms of trade*), riječ je u sedmom poglavlju. Dodatno su objašnjeni utjecaji transportnih troškova na vanjsku trgovinu, utjecaji promjene odnosa cijena na međunarodnu ekonomsku razmjenu te povezanost elastičnosti krivulja recipročne potražnje i stabilnosti odnosa cijena.

Drugi dio udžbenika sastoji se od dva poglavlja. Osmo poglavlje posvećeno je teoriji carinske zaštite. Najprije su navedeni argumenti ograničenja slobode međunarodne ekonomske razmjene, a zatim je provedena analiza utjecaja carine na domaću proizvodnju i potrošnju te na uvjete razmjene (*Terms of trade*), ali i na međunarodnu ekonomsku razmjenu. Uz optimalnu carinu, autori objašnjavaju nominalnu, efektivnu i ukupnu carinsku zaštitu, te analiziraju utjecaj carine s mikroekonomskoga motrišta. Na kraju poglavlja autori prikazuju neocarinska ograničenja vanjske trgovine. U devetom poglavlju riječ je o liberalizaciji vanjske trgovine i ekonomskim integracijama. Osobito su analizirani efekti smanjenja ograničenja vanjske trgovine.

Treći dio udžbenika obuhvaća sedam poglavlja. Pojam i struktura bilance plaćanja, tehnike knjiženja u bilanci plaćanja te mjere neravnoteže objašnjeni su u desetom poglavlju. Podrobno je analizirana i bilanca plaćanja Republike Hrvatske u razdoblju od 2002. do 2006. godine. U jedanaestom poglavlju prikazan je utjecaj vanjske trgovine na domaći proizvod. Uz multiplikator vanjske trgovine, posebno je izvedena i njegova multiregionalna inačica. Temeljem uvida u strukturu svjetskoga izvoza pokazano je da pretpostavka "male" zemlje vrijedi za Republiku Hrvatsku. Zatim su navedeni čimbenici koji

utječu na bilancu plaćanja, a analizirana je i uvozna ovisnost domaćega proizvoda. Dvanaesto poglavlje posvećeno je međunarodnome kretanju kapitala. Osim analize razloga međunarodnoga kretanja kapitala, pružen je i kratak uvid u rizike međunarodnih financijskih tijekova, a dotaknuto je i optimiziranje portfelja u međunarodnim financijama. Na kraju su objašnjene tehnike i instrumenti međunarodnih plaćanja. U trinaestom poglavlju autori razjašnjavaju pojam i vrste deviznoga tečaja, poslove na deviznom tržištu, kamatni paritet, teorije deviznoga tečaja, te opisuju sustave deviznih tečajeva uz koje navode i kriterije za odabir pojedinoga sustava. Međuovisnost unutarnje i vanjske ravnoteže prikazana je u četrnaestom poglavlju. Najprije je objašnjeno automatsko uravnoteženje bilance plaćanja promjenom cijena i promjenom domaćega proizvoda, a zatim i uravnoteženje bilance plaćanja primjenom mjera ekonomske politike. U svezi s uravnoteženjem bilance plaćanja primjenom mjera ekonomske politike, posebno je istaknut Mundell-Flemingov model. Nakon toga analizirana je politika ravnoteže u uvjetima fiksnoga i fluktuirajućega deviznog tečaja. Osim mikroekonomske analize devalvacije, obrađena su tri pristupa utjecaja devalvacije na poboljšanje bilance plaćanja: pristup elastičnosti, pristup apsorpcije (Keynesijanski pristup) i monetarni pristup. Poglavlje završava analizom mogućnosti uravnoteženja bilance plaćanja ograničenjem kretanja trgovinskih i kapitalnih tijekova. U petnaestom poglavlju izučava se međunarodni monetarni sustav, njegov povijesni razvoj i njegove institucije, posebice Međunarodni monetarni fond. Šesnaesto poglavlje posvećeno je europskom monetarnom sustavu s osobitim naglaskom na stvaranje Europske ekonomske i monetarne unije. Također su predstavljene Europska centralna banka (ECB) i Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD). Na kraju poglavlja objašnjen je pojam i način funkcioniranja eurovalutnog tržišta. Posljednje, sedamnaesto poglavlje posvećeno je zaduženosti zemalja u razvoju. Ono počinje povijesnim razvojem zaduženosti zemalja u razvoju, objašnjava povezanost zaduživanja i razvoja te pokazatelje inozemne zaduženosti. Potom je izložena hipoteza o ciklusu zaduživanja te opasnosti od prezaduženosti. Nadalje, analizirani su uzroci zaduženosti, odnosno uzroci teškoća otplate dugova. Nakon toga, navedene su mogućnosti rješavanja otplate dugova, a pojašnjena je i uloga Svjetske banke u rješavanju svjetske krize dugova. Posebno treba istaknuti da je u ovome poglavlju provedena analiza vanjske zaduženosti Republike Hrvatske od osamostaljenja do oslobođenja.

S pedagoške točke motrišta, udžbenik *Međunarodna ekonomija* pisan je na način da su najprije objašnjeni elementarni pojmovi, a potom se čitatelja postupno uvodi u sve složeniju problematiku međunarodne ekonomije kao znanstvene discipline. Poradi preciznosti, ali i konciznosti izlaganja, autori su uvelike koristili matematičke metode, što je uobičajeno u modernoj ekonomskoj analizi. Nakon uspješnoga ovladavanja gradivom ovoga udžbenika, a uspješnosti će zasigurno pridonijeti i pitanja za provjeru znanja navedena na kraju svakoga poglavlja te pojmovnik, čitatelj će bez većih poteškoća biti u mogućnosti pronaći odgovore i na

najsloženija pitanja teorije i politike vanjske trgovine i međunarodnih financija. Pritom će mu svakako pomoći i brojna relevantna literatura navedena na kraju udžbenika.

Temeljem navedenoga moguće je ustvrditi da ovaj izvrstan udžbenik nije namijenjen samo studentima ekonomije već i ekonomistima u gospodarstvu koji su zainteresirani za politiku ekonomskih odnosa s inozemstvom, ali i razvojnu politiku Republike Hrvatske, uvažavajući, dakako, činjenicu da jedino izvozno orijentirano gospodarstvo može jamčiti dugoročno stabilan razvoj Republike Hrvatske.